

Oświadczenie złożone przez senatora Jerzego Fedorowicza na 10. posiedzeniu Senatu w dniu 18 kwietnia 2024 r.

Oświadczenie skierowane do ministra nauki Dariusza Wieczorka

W dniu 10 kwietnia 2024 r. na prośbę dyrektorów instytutów PAN w Krakowie uczestniczyłem w spotkaniu w Instytucie Farmakologii im. Jerzego Maja PAN przy ul. Smętnej 12. W spotkaniu uczestniczyli dyrektorzy lub zastępcy dyrektorów wszystkich 11 instytutów Polskiej Akademii Nauk mających swoją siedzibę w Krakowie. Jednostki te reprezentują wszystkie 5 wydziałów PAN prowadzących badania w różnych dyscyplinach i dziedzinach naukowych. Na spotkaniu poruszono kwestię wieloletniego niedofinansowania instytutów PAN. Jednostki te, realizując badania podstawowe, stanowią w ogromnej mierze o rozpoznawalnej na świecie marce polskiej nauki.

Na podstawie raportu „Nauka w Polsce 2023” opracowanego przez OPI na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki, dalej MEiN, wskazano drastyczne dysproporcje w rocznej subwencji przyznawanej instytutom PAN w porównaniu z innymi jednostkami finansowanymi przez MEiN – uczelnie publiczne, uczelnie niepubliczne, Sieć Badawcza Łukasiewicz itd. Środki przyznane instytutom PAN są znacznie niższe pomimo zdecydowanie najwyższej jakości działalności naukowej instytutów PAN, liczby jednostek naukowych z najwyższymi kategoriami w ewaluacji, jakości publikacji, liczby grantów NCN i NCBR, liczby naukowców w wykazie World's TOP 2% itp.

W konsekwencji przyznawania niskiej subwencji instytutom PAN pojawiły się duże straty w ich rocznych bilansach, spowodowane także niereindeksowaniem inflacji w podstawie subwencji. Kolejne wzrosty wynagrodzeń dla pracowników naukowych, asystentów i profesorów, oraz wzrost wysokości stypendiów doktorskich były refundowane przez MEiN do wartości minimalnej wskazanej w rozporządzeniach, ale wzrost minimalnej płacy krajowej już nie był refundowany. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na to, iż oprócz pracowników naukowych w instytutach zatrudnieni są pracownicy badawczo-techniczni i techniczni, którzy są wysokiej klasy specjalistami o unikalnej wiedzy, obsługującymi specjalistyczne urządzenia. Zmiany te skutkowały zapaścią finansową w instytutach PAN i były nie do udźwignięcia przez ich kierownictwo. Spowodowały one także spłaszczenie do wartości kwoty minimalnej wynagrodzeń w administracji, w obsłudze i w grupie wspomnianych pracowników – specjalistów technicznych i badawczo-technicznych. Niska wysokość subwencji wyklucza rozwój instytutów PAN i uniemożliwia bieżącą działalność, m.in. opłacanie mediów, a także powoduje odpływ najcenniejszych pracowników.

Dyrektorzy instytutów PAN wnoszą o: ustalenie w możliwie najszybszym tempie terminu spotkania dyrektorów z ministrem nauki; niezwłoczne wyrównanie finansowania instytutów PAN w stosunku do uczelni, do poziomu 26,5%, czyli 52,5 miliona zł w 2024 r., oczywiście poza obiecanymi 180 milionami zł; traktowanie instytutów PAN na równi z uczelniami publicznymi, czyli objęcie subwencjami, programami wspierającymi dążenie do doskonałości, KPO, pomocą inną niż stypendia dla studentów i doktorantów; ponowne przeliczenie algorytmu rozdziału środków dla jednostek finansowanych z MEiN zgodnie ze wskaźnikiem ustawy i wdrożenie tych zasad do 2025 r.; pokrycie przez ministerstwo stypendiów w pełnej wysokości dla doktorantów opłacanych z subwencji i przekazanie tych środków bezpośrednio do podmiotów realizujących kształcenie; reformę PAN wzmacniającą rolę jej instytutów.

Niniejsze oświadczenie zgłaszam za wiedzą i akceptacją prezesa Polskiej Akademii Nauk, prof. Marka Konarzewskiego.

Jerzy Fedorowicz